

De Tengere distel (*Carduus tenuiflorus* Curtis) op Wieringen

Frans W. Smeding (Vakgroep Ecologische Landbouw, LUW, Haarweg 333, 6709 RZ Wageningen)

***Carduus tenuiflorus* Curtis on the island of Wieringen.**

Since 1950, *Carduus tenuiflorus* has been reported from three different locations in the coastal areas of the Netherlands. At present the species is only extant on the island of Wieringen (province of Noord-Holland), a former island consisting of a moraine of Pleistocene age, now surrounded by polders. Here, the species grows in soil rich in nutrients, on a dike constructed in the period 1594–1624. In 1993 some tens of plants were found growing near this spot, in a meadow used to graze sheep. However, a survey over the island of Wieringen revealed two new localities. A single plant was found growing in a grassy roadside at a distance of a few hundreds of meters from the known locality, and some tens of plants were found in a roadside with ruderal vegetation at about 5 kms from the known locality.

Wieringen is in verschillende opzichten een bijzonder gebied. Geologisch gezien bestaat het uit een Pleistocene stuwwal. Dit maakt het eiland tot één van de 'bultjes in de Hollandse pannekoek': de hoogste delen (Westerland, Westerkleef en Vatrop) steken tot 13 m boven het omringende landschap en krijgen daardoor een opvallende ligging. Terwijl de omringende polders het saaie karakter hebben van moderne akkerbouwgebieden is het landschap op het eiland nog kleinschalig; het land wordt voornamelijk gebruikt voor veeteelt. De waddenzeekust van Wieringen is één van de schaarse overgebleven gebieden waar zeewater in contact komt met Pleistocene bodem.

Door dit karakter omvat de flora van Wieringen enige bijzondere elementen. Dit was voor mij reden om het eiland in juni 1993 vier dagen te bezoeken. Ik lette daarbij vooral op de flora van de berm en de sloten en ik maakte enige vegetatieopnamen. Tot twee relatief uitgestrekte terreinen met interessante vegetatie had ik helaas geen toegang: de Wierdijk in de zuidwesthoek van het eiland en de berm van de rijksweg die dwars over het eiland loopt. De meest zeldzame soort die ik aantrof was de Tengere Distel (*Carduus tenuiflorus*). De plant is gemakkelijk van de overige distels van de geslachten *Carduus* en *Cirsium* te onderscheiden door de smalle hoofdjes (omwindsel 2–3× zo lang als breed) en de licht roze-paarse, soms witte bloemen.

Volgens de Atlas van de Nederlandse Flora¹ is de Tengere distel sinds 1950 op niet meer dan 3 plaatsen langs de kust in Nederland gevonden: Goeree, Zandvoort en Wieringen. Tegenwoordig is de soort echter uitgestorven op de eerste twee vindplaatsen²; alleen op de vindplaats op Wieringen handhaaft zij zich nog. Ze groeit daar op de Wierdijk ten zuiden van Westerkleef, een in de periode 1594–1627 aangelegde dijk die gedeeltelijk is opgebouwd uit Zeegrass (*Zostera marina*).³ De planten wortelen in onverteerde organische grond.

Inderdaad trof ik in 1993 op het openbaar toegankelijke deel van de Wierdijk bij Westerkleef (kilometerhok 125-544) enige tientallen planten aan in een door schapen beweid grasland met veel Kruiptje (*Hordeum murinum*) en Zachte dravik (*Bromus hordeaceus*).

Tot mijn verrassing vond ik de soort ook op twee andere plaatsen op het eiland. Deze beide vindplaatsen zijn nieuw:

1. De Hoelmer Kruisweg tussen De Haukes en Westerkleef (kilometerhok 125-545). Hier groeide een enkel exemplaar in een regelmatig gemaaide wegberm een gesloten vegetatie van voornamelijk grassen. Deze vindplaats is niet meer dan enige honderden meters verwijderd van de bekende vindplaats.
2. De Oosterkruisweg ten zuidwesten van Den Oever, het traject tussen de kruising met de Kleiteweg en de kruising met de weg naar Oosterland (kilometerhok 128-548 en 129-548). Hier lijkt het of de Tengere distel de plaats inneemt van de Kruldistel (*Carduus crispus*); enige tientallen planten groeiden hier in een ruderaal berm met o.a. Akkerdistel (*Cirsium arvense*), Viltige duizendknoop (*Polygonum lapathifolium* subsp. *pallidum*) en Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*). Deze vindplaats is ongeveer 5 km verwijderd van de bekende vindplaats.

Op het kaartje (Fig. 1) zijn de vindplaatsen aangegeven.

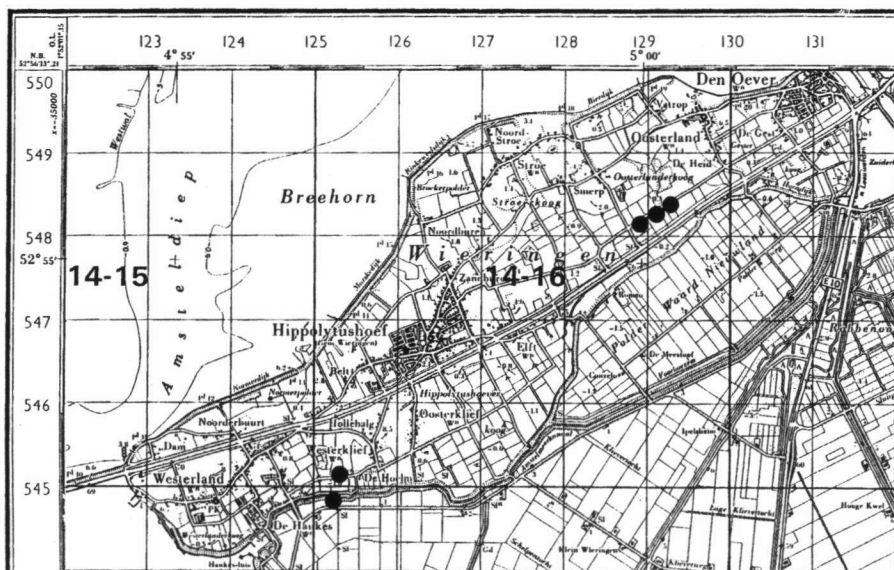

Fig. 1. De vindplaatsen van op Wieringen.

1. E.J. Weeda, 1980. *Cirsium eriophorum* (L.) Scop. In: J. Mennema, A.J. Quené-Boterenbrood & C.L. Plate (red.), Atlas Nederlandse Flora 1: 87. Amsterdam.
2. Mondelinge mededeling R. van der Meijden, Rijksherbarium/Hortus botanicus, Leiden.
3. Natuurbeschermingsraad, 1980. Oriënterend advies van de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad betreffende de ruilverkavelingsaanvraag Wieringen.